

Talousarvion 2024 ja taloussuunnitelman 2024–2026 laadintaohjeet

Kuntalaki § 110

Valtuuston on vuoden loppuun mennessä hyväksyttävä kunnalle seuraavaksi kalenterivuodeksi talousarvio ottaen huomioon kuntakonsernin talouden vastuut ja velvoitteet. Talousarvion hyväksymisen yhteydessä valtuuston on hyväksyttävä myös taloussuunnitelma kolmeksi tai useammaksi vuodeksi (suunnitelmakausi). Talousarviovuosi on taloussuunnitelman ensimmäinen vuosi. Talousarvio ja -suunnitelma on laadittava siten, että ne toteuttavat kuntastrategiaa ja edellytykset kunnan tehtävien hoitamiseen turvataan. Talousarviossa ja -suunnitelmassa hyväksytään kunnan ja kuntakonsernin toiminnan ja talouden tavoitteet.

Talousnäkymät 2024

Suomen pankin ennusteen mukaan Suomen talous supistuu 0,4 prosenttia vuonna 2023, koska hintojen nousu, kiristynyt rahapolitiikka ja heikko vientikysyntä painavat kasvua laaja-alaisesti. Ennusteen mukaan inflaatio kuitenkin hidastuu vuoden 2023 aikana, mikä tukee kotitalouksien ostovoimaa jo nyt. Tämän seurauksena talouskasvu piristyy vuonna 2024, mutta jää vaatimattomaan 0,9 prosenttiin. Korkojen nousu vaihtelee sekä investointien että yksityisen kulutuksen kasvua myös lähivuosina. Vuonna 2025 talouskasvu vahvistuu 1,5 prosenttiin.

Energian hintojen lasku hidastaa inflaatiota selvästi jo vuonna 2023. Rahapolitiikan kiristäminen alkaa myös vähitellen purra, ja inflaatio vaimenee ensi vuonna 1,3 prosenttiin. Kulutustavaroiden ja palveluiden hintakehitystä mittaava pohjainflaatio hidastuu kuitenkin viiveellä, kun palkankorotukset ja vuokrien nousu ylläpitävät palveluinflaatiota. Ansioiden kehitys on tulevana vuosina reipasta, ja reaaliansiot kasvavat vuodesta 2024 alkaen. Inflaation hidastuminen luo vähitellen suotuisampia olosuhteita talouskasvulle.

Julkisen talouden alijäämä syvenee vuosina 2023–2025. Nopea inflaatio, huoltovarmuuden vahvistaminen, puolustusvälinehankinnat ja kasvavat korkomenot heikentävät julkista taloutta. Suhdanne ei enää tue julkista taloutta. Julkinen velkasuhde kasvaa ennustevuosina ja kohoaa yli 78 prosenttiin vuoden 2025 loppuun mennessä. Kahden vaalikauden saumakohtaan ajoittuva julkisen talouden ennuste on tehty muuttumattoman finanssipolitiikan oletuksella.

Verotulojen kasvua ovat ylläpitäneet suotuisasti kehittyvä palkkasumma ja yksityisen kulutuksen arvo, joka vielä vuonna 2023 kasvaa nopeasti. Jatkossa henkilötulo- ja yhteisöverokertymien kasvu tasaantuu parin vuoden kiivaan kasvun jälkeen.

Lähivuosien talouskehityksessä on riskejä sekä ennustettua paremman että heikomman talouskehityksen suuntaan. Jos inflaatio pitkittyy, myös korot pysyvät ennustevuosien aikana odotettua korkeampina, mikä hidastaisi euroalueen kasvua odotettua voimakkaammin. Suomen ulkoisen toimintaympäristön epävarmuutta kasvattavat edelleen myös geopoliittiset riskit, ennen kaikkea Venäjän hyökkäyssota Ukrainassa. Suurimmat energian saatavuusongelmat on toistaiseksi ratkaistu, mutta sähkön hinnassa voidaan tulevina talvina silti nähdä uusia hintapiikkejä, varsinkin jos sääolot ovat epäsuotuisat.

Suomen Pankki 20.6.2023

Lopullisten siirtolaskelmien määräytyminen

Sosiaali- ja terveydenhuollon sekä pelastustoimen uudistuksen yhteydessä kunnilta hyvinvointialueille siirtyvät kustannukset määräytyvät sen perusteella, mitä kunnat ovat tilinpäätöksissä raportoineet kustannuksiksi vuosina 2021 ja 2022.

Valtiovarainministeriö on ilmoittanut laativansa siirtolaskelmaluonnoksen elokuun loppuun mennessä. Laskelma perustuu kuntien Valtiokonttorille raportoimiin vuosien 2021 ja 2022 tilinpäätöstietoihin sekä kesäkuussa annettujen asetusten nojalla oikaistaviin tietoihin. Kunnat ja hyvinvointialueet voivat esittää valtiovarainministeriölle huomioita laskelmaluonnoksesta syyskuun aikana. Lopullinen siirtolaskelma määrittää sen, kuinka paljon rahoitusta kunnat ja hyvinvointialueet saavat valtiolta vuodesta 2024 lukien ja samalla oikaistaan takautuvasti myös vuoden 2023 rahoitusta. Jälkikäteistarkistuksesta aiheutuva valtionosuuden lisäys tai vähennys huomioidaan kuntien valtionosuudessa vuodesta 2024 eteenpäin.

Kontiolahden talousnäkömät

Kontiolahden kunta on investoinut merkittävästi viime vuosina. Suuri investointitaso näkyy jo nyt kasvaneiden poistojen ja velanhoidokustannusten kautta käyttötaloutta heikentävänä tekijänä. Investointitaso tulee alentaa kestäväälle tasolle, velkaantumiseen liittyvien riskien kasvun, korkotason nousun ja korkean investointitason menoja lisäävien vaikutusten rajoittamiseksi.

Sote-uudistuksen myötä Siun soten palvelut siirtyivät uusien hyvinvointialueiden hallinnoitavaksi, joka tarkoitti sotekustannusten poistumista kuntataloudesta, mutta tarkoitti myös verotulojen ja valtionosuuksien vähene mistä samassa suhteessa. Sote-uudistuksen vaikutukset verotuloihin eivät ole näkyneet vielä täysimääräisesti vuonna 2023, koska kunnille on kertynyt korkeamman veroprosentin sekä jako-osuuden mukaan verotuloja aiemmilta verovuosilta. Tämän seurauksena verotulokertymä alenee huomattavasti vuonna 2024 vuoden 2023 verotuloihin verrattuna.

Sote-uudistuksesta johtuen ennakkollisissa valtionosuuslaskelmissa vuodelle 2024 ja verotuloennusteissa on ollut vaihtelua.

Valtiovarainministeriön on julkaissut ennakkollisia valtionosuuslaskelmia, joissa on huomioitu lopulliset kunnille kohdistuneet sotekustannukset. Ennakkolaskelmien mukaan Kontiolahden kunnan valtionosuudet tulevat pienemään olennaisesti vuoden 2023 tasosta.

Vuosi 2023 on poikkeuksellisen vahva johtuen soteuudistukseen liittyvistä kertatekijöistä, mutta vuodet 2024 ja 2025 ovat tämän hetken arvion mukaan lähes 4 miljoonaa alijäämäisiä vuositasolla. Sopeuttamistoimenpiteisiin on ryhdyttävä toiminnan jatkuvuuden turvaamiseksi tulevina vuosina. Toiminnallisten ja rakenteellisten uudistuksien tekeminen tulee ajankohtaiseksi ja uusista menoja lisäävistä toimista tulee pidättäytyä.

Talousarviota valmistellaan kunnissa muutosten ja epävarmuustekijöiden keskellä, minkä vuoksi tulevat vuodet tulevat olemaan taloussuunnittelun osalta haasteelliset.

Taloussuunnitelmaprosessi

Talousarviokirjan tulee olla linjassa kuntastrategiaan. Kuntastrategian toteuttamista tukevat toiminnalliset tavoitteet ja mittarit ovat osa taloussuunnitelmaa. Talousarvion toiminnalliset tavoitteet asetetaan kuntastrategian mukaisista näkökulmista

- Kestävä ja terve kuntatalous
- Loistavin asenne – Olemme haluttu työnantaja
- Innostavin kasvun ja oppimisen ympäristö
- Kehittyvien asumisen ja elämisen ympäristö
- Rohkein työnteon ja yrittämisen ympäristö

Kahdelle ensimmäiselle näkökulmalle tulee asettaa 1–2 tavoitetta. Muiden näkökulmien osalta tulosalueiden tulee asettaa omaan toimintaan liittyvien näkökulmien osalta 1–3 tavoitetta. Asetettavat tavoitteet kohdistuvat olennaisiin toimintoihin ja ohjaavat kehittämään toimintatapoja ja siten toiminnan tuloksellisuutta. Tavoitteiden tulee olla selkeitä, jotta niitä voidaan mitata mahdollisimman yksiselitteisillä ja konkreettisilla mittareilla ja menetelmillä.

Määrärahat ja tuloarviot

Määrärahat ja tuloarviot viedään kustannuspaikka- ja tilitasolla suoraan budjetoitiohjelmaan.

Muutokset kustannuspaikoissa, toiminnoissa ja projekteissa tulee ilmoittaa pääkirjanpitäjälle sekä ilmoitukset tarpeettomista kirjaustunnisteista.

Henkilöstö

Talousarvion palkkamäärärahojen laskenta tapahtuu taloussuunnitteluohjelmassa, jonne kuluvan vuoden palkkatiedot viedään suoraan henkilöstöhallinnon ohjelmasta syyskuun puoliväliin mennessä. Tiedot on tarkistettava osastoilla ja tehtävä tarvittavat korjaukset sekä huolehtia, että kaikkien vuonna 2023 työskentelevien henkilöiden palkat tulee huomioiduksi talousarviossa.

Kunta-alan virka- ja työehtosopimuskausi on 1.5.2022-30.4.2025. Vuoden 2024 palkankotoukset toteutuvat 1.2.2024, 1.5.2024 ja 1.6.2024 yhteisvaikutuksen ollen 4,0 % KVTES:n palkkasummasta. Palkkojen korotusprosentit on huomioitu taloussuunnitteluohjelmassa. Palkkojen sivukuluissa käytettävät prosentit on huomioitu valmiiksi taloussuunnitteluohjelmassa. Palkkamenojen suunnittelussa tulee noudattaa voimassa olevaa tiliöintiohjetta.

Vanhat eläkemenoperusteiset eläkemaksut on korvattu vuodesta 2023 alkaen tasausmaksulla. Kevan antaman ennakkotien mukaan Kontiolahden kunnalle kohdistuvan tasausmaksun suuruus on 778 496 euroa vuonna 2024. Ennakkotiedon mukainen maksu on 10,7 % edellisvuoden maksua suurempi. Tasausmaksu on Eläkemenoperusteisen KueLin korvaava tasausmaksu syötetään keskitetysti taloushallinnosta.

Henkilöstösuunnitelmista on toimitettava erillinen liite lautakunnittain.

Sisäiset erät ja poistot

Sisäisiä eriä ovat tilavuokrat, siivous- ja ateriapalvelut sekä keskushallinnon tukipalvelut. Sisäisten erien osalta on tarkistettava, että menot ja tulot ovat yhtä suuret. Sisäistä katetta ei saa syntyä. Sisäiset erät tulee toimittaa taloustoimistoon 5.10.2023 mennessä, jonka jälkeen ne syötetään taloussuunnitteluun keskitetysti.

Irtaimiston poistot kohdistetaan suoraan ao. tulosyksiköille. Kaikki poistot syötetään keskitetysti taloustoimiston toimesta.

Investoinnit

Käyttömenoksi katsottavan verottoman irtaimen omaisuuden hankintaraja on 10.000 euroa (alv 0). Yli tämän maksavat hyödykkeet ovat aktivoitavia ja ne kuuluvat investointiosaan. Aktivointiraja on kustannuspaikka-kohtainen.

Investointitaso on saatettava vuosikatteen näkökulmasta tarkasteltuna kestäväälle tasolle. Kaikkien investointien osalta on tehtävä priorisointia ja investointien tulee painottua tuottavuutta ja kustannustenhallintaa edistäviin investointeihin. Jokainen investointiesitys on perusteltava. Lautakuntien talousarvioesityksiin tulee sisällyttää myös investointiosaa koskeva esitys. Investoinnit budjetoidaan projektitasolla.

Investointisuunnitelmasta on toimitettava erillinen liite lautakunnittain.

Avustukset ja projektit

Talousarvioesityksiin sisältyvistä avustuksista ja projekteista on toimitettava erillinen liite lautakunnittain.

Talousarvion 2024 laadinnan aikataulu

- Kunnanhallituksessa 28.8.2023 talousarvion laadintaohje
- Talousarviokehys kunnanhallituksessa 11.9.2023
- Osastojen tulee tarkastaa henkilöstön palkkamäärärahat taloussuunnitteluohjelmasta 5.10.2023 mennessä (palkat on ajettu ohjelmaan 14.9.)
- Sisäiset erät taloustoimistoon 5.10.2023 mennessä
- Avustukset, projektit, henkilöstösuunnitelma ja investointisuunnitelma on toimitettava taloustoimistoon 20.10.2023 mennessä
- Lautakuntien käsittely vko 43–44
- Veroprosenttien käsittely KH 30.10.2023 ja KV 6.11.2023
- Kunnanhallituksen käsittelyt marraskuussa 13.11.2023 ja 27.11.2023
- Talousarvion ja taloussuunnitelman hyväksyminen kunnanvaltuustossa 4.12.2023

Talousarvion ja -suunnitelman syöttämisestä suunnitteluohjelmaan vastaavat osastot omalta vastuualueeltaan. Määrärahojen syötöt tehdään sadan eurojen tarkkuudelle pyöristettyinä.

KONTIOLAHDEN KUNNANHALLITUS

Kontiolahden kunta

Keskuskatu 8
81100 Kontiolahti

p. 013 7341
f. 013 734 5328

kirjaamo@kontiolahti.fi
www.kontiolahti.fi

Y-tunnus: 0169048-8